

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ,
РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

ІНСТИТУТУ імені А. С. Макаренка

проф. Ю. О. Лянной

«15» березня 2022 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
СТУПЕНЯ МАГІСТРА ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
227 ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ
(для іноземців та осіб без громадянства)**

Розглянута на засіданні
Приймальної комісії
«15» березня 2022 року
Протокол № 6

Суми–2022

Програма фахового вступного випробування з фізичної терапії для вступу на навчання за ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Ухвалена на засіданні
кафедри ЗФТРЕ

«22» лютого 2022 р.
протокол № 10

Завідувач кафедри ЗФТРЕ _____ доц. О.М. Звіряка

Голова фахової
атестаційної комісії _____ доц. О.М. Звіряка

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ	5
Тема 1. Мета, завдання і напрями фізичної терапії.....	5
Тема 2. Основи реабілітології.....	6
Тема 3. Сфери діяльності фахівця з фізичної терапії та ерготерапії.....	7
Тема 4. Ерготерапія та її особливості.....	11
Тема 5. Фізична терапія: обстеження, засоби.....	12
Тема 6. Комплементарні засоби фізичної терапії.....	13
РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА СИСТЕМ ОРГАНІЗМУ	18
Тема 1. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів.....	18
Тема 2. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи.....	20
Тема 3. Фізична терапія при захворюваннях і травмах опорно-рухового апарату.....	22
Тема 4. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях.....	22
Тема 5. Фізична терапія спортсменів високого класу.....	23
РОЗДІЛ 3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА	24
Тема 1. Діяльність Українською Асоціації фізичної терапії.....	24
Тема 2. Документи, які регулюють наукову, практичну та освітню діяльність фахівця фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії в Україні.....	24
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ	25
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	36
ЛІТЕРАТУРА	38

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Форма фахового вступного випробування - УСНИЙ ІСПИТ

Магістр – це ступінь вищої освіти, що передбачає здобуття особою повної вищої освіти з відповідної спеціальності на базі раніше здобутих ступенів бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Під час вступного іспиту здійснюється перевірка відповідності набутого рівня знань з фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії. За своїм змістом та методикою проведення цей іспит має вищий ступінь узагальнення поставлених питань, більшу широту охоплюваних проблем у поєднанні з конкретними знаннями факторів наукового та практичного значення.

РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Тема 1. Мета, завдання і напрями фізичної терапії

Фізична терапія – це професійна галузь охорони здоров'я, спрямована на запобігання і зменшення рухових дисфункцій. існує відповідність між національним тлумаченням терміну *фізична реабілітація* та інтернаціональним тлумаченням терміну *фізична терапія* (*physical therapy*). Ці терміни мають дуже близьке змістове навантаження. Ключовими аспектами є, по-перше, спрямування професійної діяльності на функціональне відновлення (реабілітацію) пацієнтів/клієнтів та осіб з інвалідністю, і, по-друге, застосування однакових засобів і методів впливу, серед яких основними є фізичні вправи (<http://www.physrehab.org.ua/>).

Фізична терапія – процес забезпечення розвитку, максимального відновлення та підтримання рухової і функціональної спроможності осіб з обмеженнями повсякденного функціонування або таких, у яких можуть виникнути такі обмеження (закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»). Фізична терапія призначається, планується та здійснюється фізичним терапевтом або під його контролем.

Загальна характеристика фізичної реабілітації/терапії. Мета та завдання фізичної реабілітації. Особливості фізичної реабілітації. Характеристика засобів фізичної реабілітації, методик їх застосування. Загальні і спеціальні методичні принципи фізичної реабілітації. Загальними принципами проведення реабілітації є: 1)пацієнтоцентричність, що передбачає планування та проведення реабілітації з урахуванням потреб, можливостей та побажань особи, якій надається

реабілітаційна допомога, або її законного представника та членів її сім'ї, а також безпосередню їх участь у розробленні, реалізації та внесенні змін до індивідуального реабілітаційного плану; 2) цілеспрямованість – організація процесу реабілітації має спрямовуватися на досягнення довго- та короткострокових завдань; 3) своєчасність – реабілітація має розпочинатися під час гострого реабілітаційного періоду або одразу після стабілізації стану здоров'я з хронічним перебігом, індивідуальний реабілітаційний план має змінюватися відповідно до зміни функціонального стану особи, якій надається реабілітаційна допомога; 4) послідовність – кожний наступний етап процесу реабілітації має бути пов'язаний з попереднім етапом, бути підґрунтям для наступного етапу та враховувати фактичні зміни функціонального стану особи, якій надається реабілітаційна допомога; 5) безперервність – процес реабілітації має відбуватися безперервно протягом всіх реабілітаційних періодів; 6) функціональна спрямованість – реабілітаційна допомога має бути спрямована на досягнення оптимального рівня функціонування та якості життя особи у її середовищі (закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»).

Тема 2. Основи реабілітології

Становлення реабілітології як комплексної системи. Поняття про реабілітологію, її мета та завдання. Історія становлення реабілітології. Становлення реабілітології за кордоном та в Україні. Законодавча база щодо становлення реабілітології в Україні (закони України щодо захисту прав людей з обмеженими можливостями тощо).

Для розуміння цього процесу можна навести декілька визначень поняття. ВООЗ визначає реабілітацію як «комбіноване і координоване застосування медичних, соціальних, педагогічних і професійних заходів з метою

підготовки або перепідготовки індивідуума до оптимуму його працездатності». У медико-педагогічному розумінні реабілітація визначається як повернення хворого або інваліда до життя і праці в межах їх психофізичних можливостей. Реабілітація дітей з обмеженими можливостями передбачає комплексну, багатоетапну систему медичних, соціально-психологічних, педагогічних заходів, спрямованих на усунення чи пом'якшення вад розвитку, інтеграцію в соціальне середовище, залучення до громадського життя і праці. Реабілітація, або відновлювальне лікування, – «комплекс заходів, спрямованих на повернення хворого до суспільно корисної діяльності та зниження інвалідизації».

Реабілітація – комплекс заходів, яких потребує особа, яка зазнає або може зазнати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я або старіння у взаємодії з її середовищем (закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»).

Загальна характеристика реабілітації. Визначення поняття реабілітація. Мета реабілітації. Загальна характеристика видів реабілітації (фізична, медична, психологічна, педагогічна, соціальна, економічна, побутова, професійна, спортивна, оздоровча та ін.), їх визначення, спрямованість, особливості.

Тема 3. Сфери діяльності фахівця з фізичної терапії та ерготерапії

Фізична терапія – це реабілітаційні послуги/допомога, що надають фізичні терапевти приватним особам і населенню загалом з метою розвитку, збереження та відновлення максимальної рухової і функціональної спроможності людини впродовж усього життя. Послуги надаються у випадках, коли рух і функціональна спроможність людини послаблена чи втрачена внаслідок старіння, перенесеної травми, болю, хвороби, розладів, станів або унаслідок негативного впливу

навколишнього середовища, і з розумінням, що повноцінний функціональний рух є ключовим аспектом у понятті «здорова людина».

Ерготерапія – це реабілітаційні послуги/допомога, що надають ерготерапевти з метою відновлення, підтримки, покращення участі пацієнта/клієнта в повсякденному житті (соціально-побутова діяльність, освіта та професійна діяльність, дозвілля) шляхом залучення їх в різні види заняттєвої діяльності, які є значущими для пацієнта/клієнта), та адаптації середовища за потреби.

Фізична терапія/ерготерапія передбачає взаємодію між фізичним терапевтом/ерготерапевтом, пацієнтом/клієнтом, іншими фахівцями галузі охорони здоров'я, членами родини/сім'ї, опікунами, особами що доглядають і громадою у процесі реабілітаційного обстеження, визначення реабілітаційного потенціалу пацієнта/клієнта та погодження цілей подальшого професійного втручання, використовуючи унікальні знання та навички фізичної терапії/ерготерапії. Діяльність фізичних терапевтів/ерготерапевтів спрямовується на покращення якості життя, функціонального/рухового потенціалу людини; у сферах пропагування здорового способу життя, профілактики, терапії/втручання, абілітації та реабілітації. Цей процес охоплює досягнення фізичного, психологічного, емоційного і соціального благополуччя людини.

Фізична терапія/ерготерапія є важливою складовою галузі охорони здоров'я, суспільства та системи надання соціальних послуг. Фізичні терапевти/ерготерапевти провадять свою діяльність незалежно від інших фахівців галузі охорони здоров'я, а також співпрацюють у рамках міждисциплінарних реабілітаційних/абілітаційних програм, що мають ціль запобігти руховим порушенням чи підтримати/відновити оптимальну функцію та якість життя

людей з обмеженням повсякденного функціонування. Фізичні терапевти/ерготерапевти провадять свою практичну діяльність у різноманітних закладах. Запобігання, підтримка здорового способу життя, лікування/втручання, абілітація і реабілітація здійснюються у різних місцях та у різних умовах, які можуть включати, але не обмежуватися наступним: громадські реабілітаційні програми; громадські заклади, включаючи центри первинної медико-санітарної допомоги, оселі громадян, а також районні відділення; освітні та науково-дослідні центри; фітнес-клуби, клуби здоров'я, спортивні заклади та курорти; хоспіси; лікарні; будинки по догляду; професійні медичні центри; амбулаторні клініки; приватні кабінети, дільниці та клініки фізичної терапії; в'язниці; публічні заклади з спортивними комплексами (наприклад, торгові центри); реабілітаційні центри і притулки; школи, включно з дошкільними закладами та спеціальними школами; центри чи будинки для пенсіонерів; спортивні центри/клуби; робочі місця/підприємства.

Згідно Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» фізичними терапевтами та ерготерапевтами надається реабілітаційна допомога у сфері охорони здоров'я в реабілітаційних закладах, відділеннях, підрозділах. Реабілітаційний заклад, відділення, підрозділ - це юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що надає реабілітаційну допомогу на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я. До реабілітаційних закладів належать: 1) реабілітаційні лікарні та реабілітаційні центри незалежно від форми власності, які надають реабілітаційну допомогу в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах; 2) амбулаторні

реабілітаційні заклади незалежно від форми власності, які надають реабілітаційну допомогу в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах; 3) центри психологічної реабілітації та/або травматерапії; 4) протезно-ортопедичні підприємства незалежно від підпорядкування і форми власності; 5) заклади комплексної реабілітації, включаючи заклади медико-психологічної реабілітації.

До реабілітаційних відділень, підрозділів належать: 1) палати гострої реабілітації у лікарнях різного профілю, багатопрофільних лікарнях інтенсивного лікування системи охорони здоров'я незалежно від форми власності; 2) стаціонарні відділення післягострої та довготривалої реабілітації у лікарнях різного профілю системи охорони здоров'я незалежно від форми власності; 3) амбулаторні відділення післягострої та довготривалої реабілітації у лікарнях різного профілю системи охорони здоров'я незалежно від форми власності; 4) стаціонарні відділення післягострої та довготривалої реабілітації, створені на базі санаторно-курортних установ незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності.

Фізичні терапевти допомагають клієнтам в максимально можливій мірі розвивати, підтримувати і відновлювати рухові і функціональні можливості, а ерготерапевти допомагають в максимально можливій мірі відновити здатність людини до незалежного життя. І ерготерапевти і фізичні терапевти працюють з людьми різного віку, вони надають допомогу клієнтам з гострими, наприклад, травма, і хронічними, наприклад, церебральний параліч, проблемами.

Особливості ергодинамічної діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта.

Тема 4. Ерготерапія та її особливості

Ерготерапія (Occupational Therapy, «заняттєва» терапія) – це комплекс реабілітаційних заходів, спрямований на відновлення повсякденної діяльності людини з урахуванням наявних фізичних обмежень. Повсякденна діяльність включає в себе самообслуговування, трудову діяльність, дозвілля і пов'язані з цим міжособистісні відносини. Кінцева мета ерготерапії – не тільки максимально відновити рухові функції, а й адаптувати пацієнта до звичного життя здорової людини, допомогти стати самостійним, соціально пристосованим і незалежним у побуті.

Цілеспрямована діяльність пацієнта в процесі ерготерапії з використанням спеціальних/допоміжних пристосувань відновлює втрачені функції або розвиває його функціональні можливості, які необхідні в повсякденному житті. Завдяки «зайнятості» в різних сферах життєдіяльності, формуються умови для самореалізації пацієнта і, як наслідок, поліпшується якість його життя. Осмислена діяльність пацієнтів у процесі вирішення визначених завдань інтенсифікує відновлення/розвиток їх моторних, емоційних, психічних та когнітивних функцій і формує рухово-поведінковий стереотип незалежного життя.

У систему ерготерапії входить складний реабілітаційний комплекс заходів, який спрямований на відновлення природної, повсякденної діяльності людини із урахуванням наявних патологічних змін і фізичних обмежень. Саме ерготерапевт допомагає пацієнту заново навчитися працювати, доглядати за собою в побутовому плані, спілкуватися і розважатися.

Завданням ерготерапії є не допустити виникнення обмежень життєдіяльності у пацієнта з тими чи іншими порушеннями і функціональними порушеннями, шляхом

використання активного способу життя, що мають для нього сенс, і спрямованих на досягнення максимально можливого рівня його функціонування, незалежності в повсякденному житті і поліпшення якості його життя.

Поняття «особа з інвалідністю», «особа з обмеженнями повсякденного функціонування». Критерії встановлення інвалідності.

Історія та філософські аспекти ерготерапії: історія розвитку і становлення ерготерапії як спеціальності, філософські концепції ерготерапії. Ерготерапія як нова спеціальність для України. Загальні принципи організації ерготерапії в індустріально розвинених країнах.

Тема 5. Фізична терапія: обмеження, засоби

Реабілітаційне обмеження. Інструментальні методи дослідження у фізичній терапії. Мануальний м'язовий тест. Гоніометрія.

Основні засоби фізичної терапії: кінезіотерапія, механотерапія.

Кінезіотерапія/лікувальна гімнастика, основний засіб фізичної реабілітації/терапії, який застосовує науково обґрунтовані принципи фізичних вправ, адаптованих для підвищення сили, витривалості і рухливості осіб з функціональними обмеженнями або осіб, які потребують тривалої фізичної підготовки. Показання та протипоказання до застосування фізичних/терапевтичних вправ. Механізми лікувальної дії фізичних вправ (тонізуючий, трофічний, компенсаторний). Техніка безпеки під час проведення занять ЛГ. Класифікація фізичних вправ: гімнастичні (загальні, спеціальні, активні, пасивні, статичні, динамічні, дихальні, корегуючі, рівновага, координація, релаксація, стрейчинг); ідеомоторні (вправи в уяві, вправи у надсиланні імпульсів до скорочення м'язів), спортивно-прикладні вправи (ходьба, повзання, лазіння, стрибки, біг, веслування, їзда на велосипеді, пересування

на лижах, ковзанах) та ігри (на місці, малорухливі, рухливі, спортивні).

Механотерапія – система функціонального лікування за допомогою різних пристроїв і снарядів, що застосовується в комплексі з іншими засобами і методами медичної і фізичної реабілітації. Її можна розглядати як різновид фізичних вправ на снарядах. Сучасні механотерапевтичні апарати мають на меті полегшити, направити або збільшити навантаження, ізолювати синкінезійні рухи.

Механотерапія та її визначення. Становлення та етапи розвитку механотерапії. Класифікація механотерапевтичних апаратів (апарати Цандера, Крукенберга, Тіло, Герца, Каро та ін.), особливості їх впливу, призначення. Особливості застосування блочних, маятникових апаратів та апаратів, які діють за принципом важеля. Загальні положення застосування механотерапії в різних періодах реабілітації хворих. Механотерапія при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату (ОРА). Актуальність вивчення проблеми. Методика використання механотерапевтичних апаратів для реабілітації пацієнтів із ушкодженнями ОРА (рекомендації щодо використання методики, дозувань і характеру навантажень). Загальна методика застосування механотерапевтичних апаратів. Механізми дії механотерапевтичних апаратів. Поєднання механотерапії з іншими реабілітаційними процедурами. Перспективи розвитку механотерапії. Методики використання тренажерів нового покоління під час реабілітації хворого. Недоліки механотерапії. Показання та протипоказання до її застосування.

Технічні засоби у фізичній терапії. Засоби для пересування. Класифікація, загальна характеристика. Показання до застосування та особливості підбору.

Протезування та ортезування у фізичній терапії. Класифікація, функції та загальна характеристика протезів, ортезів.

Лікарсько-педагогічний контроль та спостереження, його мета, завдання, зміст.

Тема 6. Комплементарні засоби фізичної терапії

Масаж (загальна частина). Види масажу залежно від поставлених завдань. Характеристика, мета, завдання, техніка, особливості та методики проведення лікувального масажу (сегментарний, точковий, індійський, періостальний, сполучнотканинний, баночний). Основні прийоми масажу. Механізм фізіологічного впливу масажу на окремі системи організму (нервову, м'язову, кровоносну, дихальну, зв'язково-суглобовий апарат та ін.). Механізм лікувальної дії масажу (нервово-рефлекторний, гуморальний, механічний). Загальні показання та протипоказання до проведення масажу.

Спортивний масаж. Його форми та види (тренувальний, передстартовий, відновлювальний). Види тренувального масажу. Завдання та методичні рекомендації при проведенні різних видів тренувального масажу. Загальна характеристика видів передстартового масажу (розминочний, заспокійливий, зігріваючий, збуджуючий), їх особливості, завдання та загальні методики проведення. Види відновлювального масажу. Завдання та методичні рекомендації при проведенні різних видів відновлювального масажу. Масаж у російській лазні та сауні. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Реабілітаційний масаж. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Превентивний (профілактичний) масаж. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Фінський масаж. Його мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення. Мета, завдання,

техніка, особливості та методики проведення східного масажу.

Гігієнічний масаж. Його мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення. Косметичний масаж. Його види. Особливості та методики проведення. Показання та протипоказання. Самомасаж, парний масаж, взаємний масаж, комбінований масаж. Їх характеристика й особливості.

Апаратний масаж. Види апаратного масажу. Його мета. Гідромасаж, способи та методики його проведення (ручний масаж під водою або дощовий душ-масаж, водоструменевий душ-масаж, підводний душ-масаж, вихровий підводний масаж). Вібраційний масаж. Класифікація вібраційних апаратів. Загальна методика проведення вібромасажу. Недоліки вібраційного масажу. Показання та протипоказання до його застосування. Вакуумний масаж (пневмомасаж). Апарати для його проведення. Механізм дії. Методика масажу. Показання та протипоказання до його застосування. Особливості синокардіального масажу. Характеристика ультразвукового масажу та баромасажу.

Загальні основи мануальної терапії. Постізометрична релаксація (ППР): механізм терапевтичної дій, модифікації, методика/техніка проведення при різних м'язових синдромах. Обґрунтувати загальні методичні рекомендації під час проведення прийомів тракційної терапії. Методи та прийоми фізіопунктури. Показання та протипоказання до фізіопунктури.

Лікувальний масаж при різних захворюваннях (спеціальна частина). Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. Лікувальний масаж при ішемічній хворобі серця (ІХС) та інфаркті міокарду (ІМ). Наукове обґрунтування застосування масажу при ІХС. Особливості захворювання. Методика масажу. Основні завдання масажу. Послідовність при проведенні масажу спини,

комірцевої зони, ділянки серця. Показання до проведення масажу при ІХС і ІМ.

Лікувальний масаж при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах. Особливості захворювань. Методики масажу. Основні завдання масажу.

Лікувальний масаж при захворюваннях артерій та вен. Масаж при варикозному розширенні вен на ногах без трофічних розладів. Особливості захворювання. Методика масажу. Основні завдання масажу.

Масаж при хронічних неспецифічних захворюваннях органів дихання.

Методика масажу при хронічній пневмонії. Техніка масажу. Масаж носу та носо-губного трикутника. Прийоми. Методичні вказівки. Масаж передньої стінки грудної клітки. Прийоми. Методичні вказівки. Масаж спини. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при плевриті. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при бронхіальній астмі. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при емфіземі легень. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Лікувальний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи.

Лікувальний масаж при невриті лицьового нерву. Завдання масажу. Ділянка масажу. Масаж обличчя.

Лікувальний масаж при шийно-грудному радикуліті. Завдання масажу. Вибір ділянок масажу. Масаж руки (масаж пальців, кисті, передпліччя, ліктьового суглобу, плеча, дельтовидного м'язу). Масаж грудей. Особливості методики.

Лікувальний масаж при попереково-крижовому радикуліті. Завдання масажу. Вибір ділянок масажу. Положення хворого. Послідовність проведення масажу. Масаж пальців стопи, гомілки, колінного суглобу, стегна,

попереку. Методичні вказівки. Методика самомасажу при попереково-крижовому радикуліті.

Лікувальний масаж при наслідках порушень мозкового кровообігу (інсульт). Завдання масажу. Положення хворого під час масажу. Послідовність проведення масажу. Масажи ноги, руки, спини. Методичні вказівки.

Масажи при захворюваннях і травмах ОРА.

Лікувальний масаж при захворюваннях суглобів (ревматичний артрит). Завдання масажу. Масажи колінного суглобу. Масажи кульшового суглобу. Масажи променево-зап'ясткового суглобу. Масажи ліктьового суглобу. Масажи плечового суглобу. Методичні вказівки.

Масажи при забитих місцях. Масажи при розтягненнях. Масажи при переломах. Масажи при контрактурах. Масажи при ампутаційній куксі. Особливості методик.

Масажи при захворюваннях хребта.

Масажи при сколіозах. Класифікація ступенів сколіозу. Особливості методик при різних ступенях сколіозу. Завдання масажу.

Масажи при плоскостопості. Визначення поняття і характеристики хвороби. Причини плоскостопості (вроджені і набуті). Особливості масажу.

Масажи при захворюваннях органів травлення.

Масажи при захворюваннях кишечника (хронічних колітах, запорах, після оперативних втручань на органах черевної порожнини). Особливості методик.

Масажи при виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки. Особливості методики.

Масажи при захворюваннях печінки та жовчного міхура. Показання до масажу. Завдання масажу. Протипоказання до масажу. Методика застосування.

Фізіотерапія. Фізіотерапія та її визначення. Механізм лікувальної дії фізичних чинників. Класифікація лікувальних фізичних чинників за фізичною природою та походженням. Класифікація лікувальних фізичних

чинників за механізмом лікувально-фізичної дії та за продовженням після дії. Загальні протипоказання до застосування фізіотерапії.

Природні фізичні чинники: геліотерапія, аеротерапія, гідротерапія. Гідротерапевтичні процедури: загальні, місцеві.

Преформовані (штучні) фізичні чинники, які одержують за допомогою спеціальної електричної апаратури: методи, які основані на використанні електричного струменя низької напруги: (гальванізація, медикаментозний електрофорез, електростимуляція, діадинамотерапія, ампліпульсотерапія, електросон); методи, які засновані на використанні електричного струменя високої напруги (дарсонвалізація, струми надтональної частоти); методи, які засновані на використанні електричного та магнітного поля (індуктотермія, УВЧ-терапія, мікрохвильова терапія, магнітотерапія); світлотерапія (інфрачервоне, видиме ультрафіолетове і монохроматичне випромінювання).

Кінезотейпування. Призначення, сфера застосування, механізм терапевтичної дії, протипоказання. Методики/техніки застосування.

РОЗДІЛ 2

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА СИСТЕМ ОРГАНІЗМУ

Тема 1. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів

1.1. Фізична терапія при захворюваннях серцево-судинної системи

Поняття «атеросклероз». Етіологія, патогенез. Стадії розвитку і фактори ризику. Клінічна картина атеросклерозу. Атеросклероз аорти, черевного відділу аорти, мезентеріальних судин, судин нижніх кінцівок. Програма фізичної реабілітації при атеросклерозі (дієтотерапія, фітотерапія, фізіотерапія, методики спеціальних/терапевтичних вправ (СТВ)).

Ішемічна хвороба серця (ІХС). Етіологія, патогенез ІХС. Класифікація ІХС. Клінічна картина стенокардії. Функціональні класи стенокардії. Діагностичне значення ЕКГ при стенокардії. Програма фізичної терапії хворих на стенокардію. Інфаркт міокарда (ІМ). Етіологія, патогенез ІМ. Класифікація ІМ за періодами перебігу. Ускладнення після ІМ. Класифікація тяжкості стану хворого на ІМ. Особливості ЕКГ у хворих на ІМ. Програма фізичної терапії стаціонарного та санаторно-курортного етапів лікування хворих на ІМ. Методи СТВ для пацієнтів різних ступенів фізичної активності. Раціональне харчування хворих на ІМ. Фізичне тренування хворих у домашніх умовах за індивідуальною програмою. Вторинна профілактика ІХС.

Гіпертонічна хвороба (ГХ). Клінічна картина ГХ. Програма фізичної терапії хворих на ГХ. СТВ при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби

СТВ. Методичні рекомендації до використання фізичних вправ ЛГ. Протипоказання до застосування методик СТВ.

Набуті вади серця. Етіологія, патогенез набутих вад серця. Особливості гемодинаміки при вадах серця. Клінічна картина серцевої недостатності. Засоби фізичної терапії пацієнтів з набутими вадами серця. Методики СТВ для пацієнтів з набутими вадами серця, їх головна мета і завдання.

Варикозне розширення вен. Етіологія, патогенез, клінічна картина варикозного розширення вен. Програма фізичної терапії пацієнтів, що страждають на варикозне розширення вен. Мета, завдання лікувальної гімнастики / СТВ для пацієнтів із варикозним розширенням вен.

1.2. Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи

Гостра пневмонія. Етіологія, патогенез гострої пневмонії. Класифікація пневмоній. Клінічна картина пневмонії. Програма фізичної терапії хворих на пневмонію. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби СТВ. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ. Протипоказання. Особливості дихальної гімнастики при пневмонії.

Бронхіти. Класифікація, клініка, етіологія, патогенез. Фізична терапія при бронхітах. Методичні рекомендації до застосування терапевтичних вправ. Протипоказання.

Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез бронхіальної астми. Клінічна картина бронхіальної астми. Програма фізичної терапії хворих на бронхіальну астму. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби СТВ. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ. Протипоказання.

Емфізема легень. Етіологія, патогенез емфіземи легень. Клінічна картина і стадії розвитку хвороби.

Програма фізичної терапії хворих на емфізему легень.
Мета, завдання СТВ у програмі лікування емфіземи легень.

1.3. Фізична терапія при захворюваннях травної системи, системи сечовиділення, обміну речовин

Хронічний гастрит. Етіологія, патогенез, клінічна картина хронічного гастриту. Виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої палої кишки. Етіологія, патогенез, клінічна картина виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки. Програма фізичної терапії хворих на хронічний гастрит або виразкову хворобу шлунку і дванадцятипалої кишки. Завдання та форми СТВ. Методика використання засобів СТВ у фізичній реабілітації при різних формах гастритів. Протипоказання.

Характеристика захворювань, пов'язаних з порушенням обміну речовин - цукровий діабет, ожиріння, подагра. Етіологія, патогенез, клінічна картина даних захворювань. Програми лікування і фізичної терапії при даних захворюваннях. Форми та засоби СТВ, їх головна мета і завдання. Методичні рекомендації при виконанні ЛГ. Протипоказання.

Хронічний гломерулонефрит. Хронічний пієлонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна картина хронічного гломерулонефриту та хронічного пієлонефриту. Програма фізичної реабілітації/терапії при хронічному гломерулонефриті або при хронічному пієлонефриті. Мета і завдання СТВ при даних захворюваннях.

Тема 2. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи

Неврологія і невропатологія: зміст, завдання. Поняття про діагностику та диференціальну діагностику. Диференціальна діагностика центрального та периферичного паралічу. Комплексне дослідження нервової системи. Дослідження рухових функцій, основні

симптоми рухових порушень при ураженні нервової системи. Черепно-мозкові нерви: дослідження функцій черепно-мозкових нервів та основні симптоми їх ураження. Чутливість: дослідження чутливості та симптоми порушення чутливості в неврологічних пацієнтів. Вегетативна нервова система: дослідження та симптоми/синдроми порушення вегетативних функцій. Вищі коркові функції: дослідження вищих психічних функцій (гнозис, праксис, пам'ять, увага, мислення, мовлення), симптоми їх порушень.

Периферичні невropатії і плексопатії: загальна характеристика, клініко-реабілітаційні групи; фактори, що визначають прогноз відновлення; базисні реабілітаційні втручання. Фізична терапія осіб із гострими травматичними невро- і плексопатіями. Фізична терапія осіб із компресійно-ішемічними (тунельними) мононевро- і плексопатіями. Фізична терапія осіб із поліневропатіями різної етіології.

Остеохондроз шийного відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика). Остеохондроз грудного відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика). Остеохондроз попереково-крижового відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика). Фізреабілітаційні заходи (масаж та ЛГ, мануальна терапія, витягування з вантажем, підводне витягування, витягування на похилій дошці, ванни, грязі).

Дитячий церебральний параліч. Етіологія і патогенез, класифікація форм ДЦП. Характеристика і ступені важкості рухових порушень при ДЦП. Загальні принципи ФТ осіб із ДЦП. Сучасні підходи до реабілітації дітей із ДЦП.

Хребетно-спинномозкова травма (ХСМТ), етіологія, патогенез. Фактори, що визначають спрямованість реабілітаційних заходів при ХСМТ. ФТ при ХСМТ.

Гострі порушення мозкового кровообігу. Етіологія, патогенез, клініка інсульту. Диференціальна діагностика ішемічного та геморагічного інсульту. Загальні принципи відновлення після інсульту. Рівні відновлення після інсульту. Реабілітація/ФТ постінсультних пацієнтів в гострий та ранній періоди відновлення. Реабілітація/ФТ постінсультних пацієнтів у пізній та резидуальний періоди відновлення. Сучасні методи реабілітації післяінсультних пацієнтів.

Загальна характеристика черепно-мозкової травми, клініка, етіологія, класифікація. Фактори, що визначають характер і спрямованість реабілітаційних заходів. ФТ у гострий період ЧМТ. ФТ у проміжний та віддалений періоди ЧМТ.

Розсіяний склероз: клініка, етіологія, патогенез. ФТ при розсіяному склерозі.

Хвороба Паркінсона: клініка, етіологія, патогенез. ФТ при хворобі Паркінсона.

Тема 3. Фізична терапія при захворюваннях і травмах опорно-рухового апарату

Методи обстеження травматологічних та ортопедичних хворих. Застосування пальпації при обстеженні травматологічних та ортопедичних хворих. Застосування антропометрії при обстеженні травматологічних та ортопедичних хворих. Методи вимірювання хребта. Методи дослідження ходи. Гоніометрія: визначення амплітуди рухів у суглобах: променево-зап'ястковому, ліктьовому, плечовому, кульшовому, колінному, гомілковостопному, міжфалангових суглобах кисті і стопи.

Поняття про травму та травматичну хворобу. Причини та види травматизму. Травматичний шок. Особливості травматичної хвороби.

Переломи та їх види. Розповсюджені переломи кісток верхнього поясу (плеча, передпліччя, променевої кістки). Розповсюджені переломи кісток нижніх кінцівок (шийки стегна, гомілки). Фізична реабілітація при переломах кісток. Фізична терапія при переломах поперечних та остистих відростків хребця.

Пошкодження суглобів (забиття, внутрішньосуглобні переломи, вивихи) Фізична реабілітація при пошкодженнях суглобів (плечового, ліктьового, колінного, гомілковостопного). Фізична терапія при ушкодженнях зв'язок, сухожилків, менісків. Деформації стоп, уроджена клишоногість і вроджений вивих стегна. Причини, діагностика, клініка, фізична терапія.

Порушення постави. Сколіотична хвороба (причини, клініка, діагностика, реабілітація, профілактика).

Артрит. Артроз. Характеристика захворювань. Особливості застосування і проведення фізичної терапії.

Опіки. Їх ступені за тяжкістю та локалізацією. Фізична реабілітація при опіках (СТВ, фізіотерапія, масаж). Відмороження. Основні періоди патологічного процесу. Ступені відмороження. Особливості застосування засобів фізичної терапії.

Тема 4. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях

Основні поняття про хірургічні захворювання. Загальні відомості про захворювання органів черевної порожнини, які потребують оперативного лікування.

Фактори, які впливають на дозування фізичного навантаження у перед- та післяопераційному періоді

фізичної терапії та ерготерапії. Особливості та час формування компенсаторних механізмів у післяопераційному періоді. Особливості застосування ізометричних та ізотонічних вправ у післяопераційному періоді. Характеристика передопераційного періоду для планових хірургічних хворих. Мета, завдання, засоби фізичної терапії та ерготерапії, методи дозування навантаження. Особливості ведення рухових режимів у післяопераційному періоді. Дозування фізичного навантаження та добір засобів фізичної терапії та ерготерапії. Абсолютні та відносні протипоказання до лікувальної гімнастики у ранньому післяопераційному періоді. Превентивні засоби фізичної терапії та ерготерапії які протидіють формуванню ателектазів, гіпостатичної пневмонії та тромбоемболії.

Фізична терапія при оперативних втручаннях до черевної порожнини. Загальні відомості про захворювання легень, серця та травми грудної клітки, які потребують оперативного лікування. Фізична терапія при оперативному лікуванні захворювань легень. Фізична терапія при оперативному лікуванні захворювань серця. Фізична терапія при оперативних втручаннях на органах грудної і черевної порожнин. Застосування засобів фізичної терапії у передопераційний та післяопераційний періоди при ранах, опіках та відмороженнях. Фізична реабілітація при захворюванні судин нижніх кінцівок, суглобів та онкологічних хворих. Фізична терапія в нейрохірургії. Фізична терапія при вогнепальних пораненнях та ампутаціях кінцівок.

Тема 5. Фізична терапія спортсменів високого класу

Характеристика основних принципів фізичної терапії спортсменів. Перебіг відновних процесів в організмі спортсменів після виконання тренувальних навантажень різного характеру. Стомлення при м'язовій

діяльності. Засоби відновлення після фізичного навантаження. Фізичні якості спортсменів. Методи розвитку та тренування різних фізичних якостей. Застосування тейпування у фізичній терапії спортсменів. Застосування powerball у фізичній терапії спортсменів. Фізіологічне обґрунтування засобів відновлення та їх характеристика. Педагогічні, медико-біологічні та психологічні засоби. Фізична реабілітація спортсменів різних видів спорту. Особливості професійних захворювань та спортивного травматизму.

РОЗДІЛ 3

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Тема 1. Діяльність Українською Асоціації фізичної терапії

Матеріали, розроблені та затверджені Українською Асоціацією фізичної терапії, які націлені на формування статусу і розвиток професії «фізична терапія» у відповідності до стандартів Світової Конфедерації Фізичної Терапії (*World Confederation for Physical Therapy (WCPT)*).

Тема 2. Документи, які регулюють наукову, практичну та освітню діяльність фахівця фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії в Україні

Наказ МОЗ України від 07.11.2016р. №1171 Про внесення змін до довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». Зокрема кваліфікаційна характеристика фізичного терапевта(10-13 стор.).

Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015р. №266 Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Зокрема, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», код 227, найменування спеціальності «Фізична терпія, ерготерапія».

Звіт Місії ВООЗ «Оцінювання системи реабілітації в Україні» (грудень 2015р.).

Наказ МОЗ України від 27.10.2008р. №614 Про подальший розвиток та удосконалення лікарсько-фізкультурної служби в Україні.

Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2021, № 8,

ст.59) {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1962-ІХ від 15.12.2021 }

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Історія становлення реабілітології. Становлення реабілітології за кордоном.

2. Становлення реабілітології в Україні. Законодавча база щодо становлення реабілітології в Україні (закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» та ін.).

3. Загальна характеристика реабілітації. Визначення поняття реабілітації. Мета реабілітації.

4. Загальна характеристика видів реабілітації (фізична, медична, психологічна, педагогічна, соціальна, економічна, побутова, професійна, спортивна, оздоровча та ін.), їх визначення, спрямованість, особливості.

5. Загальна характеристика фізичної реабілітації/терапії. Мета та завдання фізичної реабілітації. Різні визначення поняття «фізична реабілітація», «фізична терапія».

6. Загальні і спеціальні методичні принципи фізичної реабілітації/терапії.

7. Основні сфери діяльності фахівця з фізичної терапії, ерготерапії. Вимоги, які висуваються до знань і вмінь спеціаліста з фізичної терапії, ерготерапії.

8. Засоби фізичної терапії. Їх характеристика.

9. Поняття «особа з інвалідністю», «особа з обмеженнями повсякденного функціонування». Критерії встановлення інвалідності.

10. Форми кінезіотерапії їх характеристика, задачі та методичні рекомендації до її проведення.

11. Задачі та методичні рекомендації до проведення кінезіотерапії/ЛГ у різних рухових режимах.

12. Характеристика терапевтичних вправ.
13. Принципи сучасної фізіотерапії. Механізм дії фізіотерапевтичних чинників. Протипоказання до застосування фізіотерапії.
14. Лікарсько-педагогічний контроль та спостереження, його мета, завдання, зміст.
15. Професійні вимоги до знань і умінь фахівця з фізичної терапії.
16. Ообов'язки та основні сфери діяльності фахівця з фізичної терапії.
17. Механотерапія. Класифікація механотерапевтичних апаратів, механізми дії, особливості застосування.
18. Методика проведення місцевих гідротерапевтичних процедур. Показання та протипоказання до застосування.
19. Методика проведення загальних гідротерапевтичних процедур. Показання та протипоказання до застосування.
20. Обґрунтувати механізм лікувальної дії ППР (постізометричної релаксації).
21. Вказати модифікації застосування ППР та обґрунтувати механізм їх дії.
22. Вказати особливості проведення ППР при різних м'язових синдромах.
23. Обґрунтувати загальні методичні рекомендації під час проведення прийомів тракційної терапії.
24. Фізична терапії при хворобі Бехтерева.
25. Методи та прийоми фізіопунктури. Показання та протипоказання до фізіопунктури.
26. Обґрунтування клініко-фізіологічного застосування засобів фізичної терапії при міокардіодистрофії.

27. Обґрунтувати клініко-фізіологічне застосування засобів фізичної терапії при обструктивних бронхітах у дітей.

28. Скласти програму фізичної терапії при гострому бронхіті для дитини 2-х років.

29. Скласти програму фізичної терапії при бронхіальній астмі (для дитини 7 років).

30. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при ХГД у дітей.

31. Скласти програму фізичної терапії для хворого 14 років цукровим діабетом.

32. Механізм фізіологічного впливу масажу на окремі системи організму.

33. Загальні показання та протипоказання до проведення масажу.

34. Апаратний масаж, його види і методики застосування.

35. Особливості застосування і проведення точкового масажу.

36. Особливості застосування і проведення сегментарно-рефлекторного масажу.

37. Лікувальний масаж при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах.

38. Лікувальний масаж при невриті лицьового нерву. Мімічна гімнастика.

39. Лікувальний масаж при захворюваннях печінки та жовчного міхура.

40. Лікувальний масаж при невриті малогомілкового та великогомілкового нервів.

41. Спортивний масаж, його види і методики застосування.

42. Загальні основи проведення класичного масажу. Характеристика систем масажу: східної та європейської (фінська, шведська, російська).

43. Характеристика бронхіальної астми. Програма фізичної терапії хворих на бронхіальну астму.

44. Характеристика цукрового діабету, ожиріння, подагри. Програми фізичної терапії при даних захворюваннях.

45. Характеристика ревматоїдного артриту. Програма фізичної терапії при даному захворюванні.

46. Загальна характеристика, основні причини та розлади при ДЦП.

47. Особливості застосування засобів фізичної терапії при вогнепальних ранах.

48. Характеристика різних способів проведення гідромасажу.

50. Характеристика причин, видів та періодів розвитку хребтно-спинномозкової хвороби.

51. Характеристика виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки. Програма фізичної терапії хворих при виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки.

52. Сколіотична хвороба (причини, клініка, діагностика, реабілітація, профілактика).

53. Основні поняття про хірургічні захворювання. Фізична терапії при оперативних втручаннях на органах черевної порожнини.

54. Використання різних способів плавання при порушеннях постави та сколіозах.

55. Методика фізичних вправ, масажу, фізіотерапії при гіпотрофії.

56. Програма фізичної терапії при ожирінні.

57. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при вегетативній дисфункції.

58. Скласти програму фізичної терапії при обструктивному бронхіті (для дитини 5 років).

59. Засоби фізичної терапії після інфаркту міокарда.

60. Особливості застосування засобів фізичної терапії при гастритах різних типів.

61. Скласти програму фізичної терапії для хворої із варикозним розширенням вен у ранньому післяопераційному періоді.

62. Обґрунтувати доцільність застосування засобів фізичної терапії на перед- та післяопераційному періодах при хірургічному лікуванні гриж передньої черевної стінки.

63. Програма фізичної терапії після комісуректомії у ліжковому полегшеному руховому режимі.

64. Розкрити принципи фізичної терапії спортсменів високого класу (СВК).

65. Особливості поєднання засобів фізичної терапії у відновному періоді СВК.

66. Скласти програму фізичної терапії для тенісиста після травми верхньої кінцівки.

67. Програма фізичної терапії після хірургічного лікування розриву хрестоподібної зв'язки у футболіста.

68. Особливості фізичної терапії спортсменів циклічних видів спорту.

69. Особливості фізичної терапії спортсменів ациклічних видів спорту.

70. Особливості застосування кінезіотейпування.

71. Особливості ергодинамічної діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта.

72. Технічні засоби у фізичній терапії.

73. Протезування та ортезування у фізичній терапії.

74. Сфера діяльності фізичного терапевта.

75. Кваліфікаційні вимоги фізичного терапевта.

76. Кваліфікаційна характеристика фізичного терапевта.

77. Фактори ризику та заходи профілактики захворювань серцево-судинної системи.

78. Характеристика фізичної терапії при інфаркті міокарда на стаціонарному етапі.

79. Методи та сутність фізичної терапії та ерготерапії при атеросклерозі.

80. Завдання фізичної терапії та ерготерапії при захворюваннях органів дихання.

81. Фізична терапія та ерготерапія при пневмонії (стаціонарний етап).

82. Фізична терапія та ерготерапія при плевриті (стаціонарний етап). Відмінності методики при ексудативному та сухому плевриті.

83. Охарактеризувати основні скарги та проблеми пацієнта при бронхіальній астмі. Назвати завдання та спеціальні засоби фізичної терапії та ерготерапії.

84. Характеристика хронічного неспецифічного захворювання легень.

85. Фізична терапія та ерготерапія при емфіземі легень.

86. Легенева реабілітація: визначення, завдання, принципи, складові процесу.

87. Обґрунтувати методику масажу у передопераційному періоді для хворих торакального хірургічного відділення.

88. Особливості ведення рухових режимів у післяопераційному періоді. Дозування фізичного навантаження та добір засобів фізичної терапії та ерготерапії.

89. Абсолютні та відносні протипоказання до лікувальної гімнастики у ранньому післяопераційному періоді.

90. Превентивні засоби фізичної терапії та ерготерапії які протидіють формуванню ателектазів, гіпостатичної пневмонії та тромбоемболії.

91. Особливості застосування засобів фізіотерапії у післяопераційному періоді фізичної терапії.

92. Фактори, які впливають на дозування фізичного навантаження у перед- та післяопераційному періоді фізичної терапії та ерготерапії.

93. Розкрити особливості та час формування компенсаторних механізмів у післяопераційному періоді.

94. Розкрити особливості застосування ізометричних та ізотонічних вправ у післяопераційному періоді.

95. Характеристика передопераційного періоду для планових хірургічних хворих. Мета, завдання, засоби фізичної терапії та ерготерапії, методи дозування навантаження.

96. Фізична терапія та ерготерапія при ішемічній хворобі серця: стенокардія I ФК.

97. Фізична терапія та ерготерапія при ішемічній хворобі серця: інфаркт міокарда, I ступінь рухової активності.

98. Фізична терапія при ішемічній хворобі серця: інфаркт міокарда, 7 ступінь рухової активності.

99. Фізична терапія при ішемічній хворобі серця: інфаркт міокарда, диспансерно-поліклінічний етап.

100. Фізична терапія при артеріальній гіпертензії I стадія.

101. Фізична терапія при гіпотонічній хворобі.

102. Фізична терапія при рематоїдному міокардиті.

103. Фізична терапія при набутих вадах серця.

104. Фізична терапія при хронічному бронхіті: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

105. Фізична терапія при пневмонії: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

106. Фізична терапія при плевриті ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

107. Фізична терапія при бронхіальній астмі: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

108. Фізична терапія при гіпоацидному/гіперацидному гастриті: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

109. Фізична терапія при виразковій хворобі шлунка: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

110. Фізична терапія при хронічному холециститі: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

111. Фізична терапія при хронічному панкреатиті: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

112. Фізична терапія при цукровому діабеті I типу та II типу.

113. Фізична терапія при ожирінні: I-III ступеня.

114. Фізична терапія при циститі: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

115. Фізична терапія при хронічному пієлонефриті: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

116. Фізична терапія при хронічному гломерулонефриті: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

117. Фізична терапія при нирково-кам'яній хворобі: ліжковий, палатний, вільний руховий режими.

118. Методика знеболюючого масажу, дихання та вибір вільних положень під час пологів. Рекомендації щодо застосування вертикальних та горизонтальних положень.

119. Фізична терапія при розсіяному склерозі.

120. Фізична терапія, ерготерапія при дитячому церебральному паралічу: завдання, напрями, особливості СТВ.

121. Хребетно-спинномозкова травма: фактори, що визначають спрямованість реабілітаційних заходів; діагностика (шкала ASIA). Особливості фізичної терапії, ерготерапії осіб із хребетно-спинномозковою травмою в різні періоди перебігу захворювання.

122. Інсульт: характеристика, диференціальна діагностика ішемічного і геморагічного інсульту; рівні функціонального відновлення. Фізична терапія, ерготерапія постінсультних хворих: принципи, завдання, особливості в різні періоди перебігу захворювання.

123. Черепно-мозкова травма: загальна характеристика; фактори, що визначають спрямованість реабілітаційних заходів, діагностика (шкала коми Глазго). Фізична терапія, ерготерапія при черепно-мозковій травмі в різні періоди перебігу захворювання.

124. Фізична терапія при хворобі Паркінсона.

125. Неврологія і невропатологія: зміст, завдання. Поняття про діагностику та диференціальну діагностику. Диференціальна діагностика центрального та периферичного паралічу.

126. Комплексне дослідження нервової системи. Дослідження рухових функцій, основні симптоми рухових порушень при ураженні нервової системи.

127. Черепно-мозкові нерви: дослідження функцій черепно-мозкових нервів та основні симптоми їх ураження.

128. Чутливість: дослідження чутливості та симптоми порушення чутливості в неврологічних пацієнтів.

129. Вегетативна нервова система: дослідження та симптоми/синдроми порушення вегетативних функцій.

130. Вищі коркові функції: дослідження вищих психічних функцій (гнозис, праксис, пам'ять, увага, мислення, мовлення), симптоми їх порушень.

131. Периферичні невропатії і плексопатії: загальна характеристика, клініко-реабілітаційні групи; фактори, що визначають прогноз відновлення; базисні реабілітаційні втручання.

132. Фізична терапія осіб із гострими травматичними невро- і плексопатіями.

133. Фізична терапія осіб із компресійно-ішемічними (тунельними) мононевро- і плексопатіями.

134. Фізична терапія осіб із поліневропатіями різної етіології.

135. Фізична терапія осіб з остеохондрозом хребта: загальна характеристика, базисні реабілітаційні втручання при остеохондрозі в різних відділах хребта.

136. Методи обстеження травматологічних та ортопедичних хворих.

137. Застосування пальпації при обстеженні травматологічних та ортопедичних хворих.

138. Застосування антропометрії при обстеженні травматологічних та ортопедичних хворих.

139. Методи вимірювання хребта.

140. Методи дослідження ходи.

141. Визначення амплітуди рухів у суглобах: променево-зап'ястковому, ліктьовому, плечовому, кульшовому, колінному, гомілковостопному, міжфалангових суглобах кисті і стопи.

142. Фізична терапія при ушкодженнях менісків, зв'язок та сухожилків.

143. Фізична терапія при вивихах: ключиці.

144. Фізична терапія при вивихах: плеча, передпліччя, стегна, гомілки, хребців.

145. Фізична терапія при переломах плечової кістки.

146. Фізична терапія при переломах кісток передпліччя.

147. Фізична терапія при переломах стегнової кістки.

148. Фізична терапія при переломах кісток гомілки.

149. Фізична терапія при переломах кісток стопи.

150. Фізична терапія при переломах поперечних відростків хребця.

151. Фізична терапія при переломах остистих відростків хребця.

152. Фізична терапія при запаленнях і дегенеративно-дистрофічних захворюваннях ліктьового суглоба, плечового суглоба, колінного суглоба, кульшового суглоба, гомілковостопного суглоба, суглобів кисті і стопи.

153. Фізична терапія при вродженій м'язовій кривошії.

154. Фізична терапія при вродженій клишоногості.

155. Фізична терапія при дисплазії кульшового суглоба.

156. Фізична терапія при остеохондрозі: грудного, шийного, поперекового відділів хребта.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційні питання, що виносяться до фахового вступному іспиту, складені на основі фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Форма проведення – усний екзамен. Кожен абітурієнт отримує три питання. Атестаційна комісія оцінює відповідь на кожне питання і виставляє загальну оцінку за відповідь. Оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) рівень уміння використовувати теоретичні знання під час розв'язування ситуативних задач та складання фізреабілітаційних програм;
- 3) рівень володіння практичними уміннями та навичками, що виявляються під час виконання демонстрацій та програмного моделювання тощо.

Оцінювання відповідей абітурієнтів здійснюється комісією за 200-бальною шкалою у межах від 1 до 200 балів. Кількісна та якісна характеристика виявлених теоретичних знань, практичних умінь та навичок вступників передбачає чотири рівні: 1-99 балів; 100-149 балів; 150-174 балів; 175-200 балів. Результат абітурієнта до 100 балів – не склав іспит, 100 балів і вище – склав.

Оцінка 175-200 балів (склав) – вступник дає повну, чітку відповідь, вказуючи на особливості використання засобу фізичної терапії, умов застосування, показань, протипоказань. Правильно та індивідуально підходить до його практичного використання. Має особистий досвід застосування. Вступник добре орієнтується у методах дослідження функціональних систем організму та контролю за ними, фізичних якостях та здібностей, контингенту, що потребує фізичної терапії, може грамотно скласти програму фізичної терапії та застосувати її у практичній діяльності. В цілому, вступник дає чітку, послідовну, детальну відповідь, виявляє глибокі знання.

Оцінка 150-174 балів (склав) – вступник при характеристиці загальних реабілітаційних основ, засобу фізичної терапії, характеристиці контингенту, що потребує фізичної терапії, захворювань, виборі програми фізичної терапії, практичній демонстрації припускає не значні неточності.

Оцінка 100-149 балів (склав) – вступник дає неповну характеристику засобам фізичної терапії. Погано орієнтується в застосуванні програми фізичної терапії, її особливостях, показаннях і протипоказаннях. Вступник недостатньо оволодів уміннями та навичками використання засобів фізичної терапії і контролю на практиці. Допустив багато неточностей.

Оцінка 1-99 балів (не склав) – вступник зовсім не орієнтується у засобах фізичної терапії, не в змозі дати їх загальну характеристику, не знає умов і особливостей їх застосування. Неправильно характеризує захворювання або нозологію інваліда. Не орієнтується у проведенні (демонстрації) відповідних засобів фізичної терапії. Вступник не зміг скласти програму фізичної терапії або при її складанні допустив такі помилки, що спричинюють різке зниження терапевтичного ефекту і призводять до погіршення загального стану хворого або інваліда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрій І. П. Теоретичне осмислення поняття «занятості» у заняттєвій терапії. Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14-15 червня 2013 року). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. С. 109 – 112.

2. Березовский Б. А. Лечебная физкультура при заболеваниях дыхательных путей и легких / Б.А. Березовский, Н. Г. Триняк. Киев : Здоровье, 1988. 110 с.

3. Бирюков А.А. Лечебный массаж. М.: Академия, 2004. 368 с.

4. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів. К.: Олімпійська література, 2006. 264 с.

5. Васечкин В. И. Справочник по массажу. Л. : Медицина, 1991. 192 с.

6. Виды реабилитации: физиотерапия, лечебная физкультура, массаж : учеб. Пособие / Т.Ю.Быковская и др. Ростов н/Д: Феникс, 2010. 557 с.

7. Вовканич А.С. Вступ у фізичну реабілітацію (матеріали лекційного курсу) / Навч. Посіб. Львів: НВФ «Українські технології», 2008. 200 с.

8. Гері Окамото. Основи фізичної реабілітації // Перекл. з англ. Львів: Галицька видавнича спілка, 2002. 294 с.

9. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт». Харків: ОВС, 2005. 240 с.

10. Глезер О. Сегментарный массаж / О. Глезер, В. Далихо. М. : ЁЁ-Медиа, 2012. 148 с.

11. Гордон Н. Ф. Заболевания органов дыхания и физическая активность. К. : Олимпийская литература, 1999. 128 с.

12. Грушина Т.И. Реабилитация в онкологии: физиотерапия. М. : ГЭОТАР-Медиа, 2006. 240 с.
13. Детская пульмонология / [под ред. Н. Л. Араева]. К. : Здоров'я, 2005. 608 с.
14. Дубровский В. И. Лечебный массаж / В. И. Дубровский, А. В. Дубровская. М. : МЕДпресс-информ, 2009. 384 с.
15. Дубровский В.И. Лечебная физическая культура. М.: Владос, 1998. 608 с.
16. Евсеев С.П., Шапкова Л.В. Адаптивная физическая культура. М.: Советский спорт, 2004. 240 с.
17. Епифанов В. А. Медицинская реабилитация: Руководство для врачей / Под.ред. В.А. Епифанова. М.: МЕД пресс-информ, 2005. 328 с.
18. Епифанов В.А. Реабилитация больных, перенесших инсульт. М.: МЕДпресс-информ, 2006. 256 с.
19. Ergoterapia i життєдіяльність. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30/ergoterapiaжиттєдіяльність>
20. Заболевания сердца и реабилитация / Под общ.ред. М.Л. Поллока, Д.Х. Шмидта. К.: Олимпийская литература, 2000. 408 с.
21. Завражин С. А., Фортова Л.К. Адаптация людей с ограниченными возможностями. М. : Академия Проект, 2005. 400 с.
22. Зуев А. С. Хирургия: болезнь, операция, реабилитация / А. С. Зуев, Г. В. Жуков. Смоленск : Русич, 2000. 416 с.
23. Карепов Г.В. СТВ и физиотерапия в системе реабилитации больных травматической болезнью спинного мозга. К.: Здоровья, 1991. 184 с.
24. Качесов В.А. Основы интенсивной реабилитации. Травмы позвоночника и спинного мозга. СПб.: ЭЛБИ, 2005. 128 с.

25. Корж Ю.М. Основи лікувальної фізичної культури: метод. рек. для студ. спец. «Фіз. Реабілітація»/Юрій Миколайович Корж, Олександр Миколайович Звіряка. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2005. 75 с.

26. Корж Ю. М. Практикум з теорії та методики лікувальної фізичної культури / Ю.М. Корж, О.М. Звіряка. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. 184 с.

27. Котелевський В.І. Психологічна підготовка, лікувальний масаж та елементи мануальної терапії у фізичній реабілітації хребта при остеохондрозі. Суми: МакДен, 2005. 176 с.

28. Коцур Н.І. Валеологія: підручник / Н.І.Коцур, Л.С. Гармаш, І.О. Калиниченко, Л.П.Товкун. Корсунь-Шевченківський, 2011. 581 с.

29. Ключкова Е.В. Физическая терапия и эрготерапия как новые специальности для Республики Таджикистан / Е.В. Ключкова, С.Б. Мальцев. Душанбе, 2010. 50 с.

30.Кравченко А.І., Лянной Ю.О., Купина В.В. Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія для студентів спеціальностей «Фізична реабілітація», «Фізична культура»: Навч. посібник Суми засоби реабілітації при захворюваннях і пошкодженнях стоп. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 368 с.

31.Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді/Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – К. : Олімп. л-ра, 2011. – 224 с.

32. Кукса В.О. Вступ до спеціальності. Фізична реабілітація (філософсько-методологічні проблеми). Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2000. 256с.

33. Лечебная физическая культура: учебник для студ. высш. учеб.завед./[С.Н. Попов, Н.М. Валеев, Т.С. Гарасева и др.] ; под ред. С.Н. Попова. 7-е изд., стер. М. : Академия, 2009. 416 с.

34. Лечебная физическая культура в педиатрии/Л.М.Белозерова и др. Ростов н/Д: Феникс, 2006. 222с.

35. Лечебная физическая культура в хирургии/[под ред. В. К. Добровольского]. Л. : Медицина, 1976. 248 с.

36. Лечебная физическая культура и врачебный контроль. Под ред. проф. В.А.Епифанова и Г.Л.Апанасенко. М.: Медицина, 1990. 368 с.

37. Лечебная физическая культура. Учебник для ин-тов физической культуры/Под ред. проф. С.Н. Попова. М.: Академия, 2009. 416 с.

38. Лечебная физическая культура: Справочник/Под ред. проф. В.А. Епифанова. М.: Медицина, 2001. 592 с.

39. Лечебная физкультура в реабилитации постинсультных больных/В.К. Добровольский, А.М. Вишневецкая, В.А. Коровицына и др. Л.: Медицина, 1986. 144 с.

40. Лечебное действие физических упражнений / [под ред. В. К. Добровольского]. Л. : Медицина, 1960.40 с.

41. Лікувальна фізична культура/ В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. Одеса: Одес.держ. мед. ун-т, 2005. 234 с.

42. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина/За ред. В.В. Клапчука, Г.В.Дзяка. К.: Здоров'я, 1995. 312 с.

43. Лянной Ю.О. Вступ до спеціальності фізична реабілітація. Курс лекцій для студентів спеціальності фізична реабілітація. Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2001. 50 с.

44. Лянной Ю.О. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 368 с.

45. Лянной Ю.О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект : [монографія] Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 600 с.

46. Лянной Ю.О. Інвалідний спорт. Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. 210 с.
47. Макарова Г. А. Справочник детского спортивного врача: клинические аспекты. М. : Сов.спорт, 2008. 440 с.
48. Медицинская реабилитация/Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. М., 2007. Т.1. 678 с.
49. Медицинская реабилитация/Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. М., 2007.Т.2. 631 с.
50. Медицинская реабилитация/Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. М., 2007. Т.3. 583 с.
51. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник/За заг. ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2005. 402 с.
52. Міхеєнко О.І. Валеологія: Основи індивідуального здоров'я людини : навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. 400 с.
53. Міхеєнко О.І. Оздоровчий вплив плавання: Курс лекцій для студентів спеціальності «Фізична реабілітація». – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. 45 с.
54. Мошков В. Н. Общие основы лечебной физкультуры / В. Н. Мошков // СТВ и массаж. 2005. № 4. С. 56–61.
55. Муратов С. Н. Хирургические болезни с уходом за больными / С. Н. Муратов. – М. : Медицина, 1976. – 383 с.
56. Мурза В.П. Фізичні вправи і здоров'я. К.: Здоров'я, 1991. 256 с.
57. Мурза В. П. Фізична реабілітація в хірургії : навч. посіб./В. П. Мурза, В. М. Мухін. К. : Наук. світ, 2008. 246 с.
58. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підруч. 3-те вид., перероб. та допов. К. : Олімп. літ-ра, 2009. 448 с.
59. Назар П. С. Загальний та спеціальний догляд за хворими з елементами фізичної реабілітації: навч. посібник/П. С. Назар, Л. Г. Шахліна. К. : Олімп. л-ра, 2007. 240 с.

60. Неврология. Национальное руководство. Краткое издание / под ред. Е.И. Гусева, А.Н. Коновалова, А.Б. Гехт. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2018. 688 с. <https://vrachirf.ru/storage/7b/da/77/de/e9/76/4a/ad/4bd3-f6593c-6116cd.pdf>

61. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при травмах верхних конечностей. К.: Олимпийская литература, 2007. 280 с.

62. Пархотик И. И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости. К.: Олимп. л-ра, 2003. 223 с.

63. Пешкова О.В. Вступ до спеціальності (фізична реабілітація). Харків: ХДАФК, 2007. 147 с.

64. Поляся Г.В., Петренко Г.Г. Лечебное плавание при нарушениях осанки и сколиозе у детей. К.: Здоровья, 1980. 144 с.

65. Пономаренко Г.Н. Физические методы лечения: Справочник. СПб.: ВМедА, 2002. 299 с.

66. Порада А.М., Солодовник О.В., Прокопчук Н.Є. Основи фізичної реабілітації: Навч. посібник. К.: Медицина, 2006. 248 с.

67. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб./Порада А. М., Солодовник О. В., Прокопчук Н. Є. 2-ге вид. К. : Медицина, 2008. 248 с.

68. Потапчук А.А., Матвеев С.В., Дидур М.Д. Лечебная физическая культура в детском возрасте. СПб.: Речь, 2007. 464 с.

69. Рипа М. Д. Практические и методические основы кинезитерапии : учеб.пособие/Рипа М. Д., Расулов М. М., Кулькова И. В. М. : ТВТ Дивизион, 2008. 336 с.

70. Ричард Д.Х. Бекус, Эрик У.Банистер, Клод Бушар и др. Физиологическое тестирование спортсмена высокого класса. К.: Олимпийская литература, 1998. 432 с.

71. Робочий зошит для лабораторних занять з спортивної медицини: Методичні вказівки до вивчення

курсу спортивної медицини/Калиниченко І. О. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. 72 с.

72. Романюк О.В. Калланетика в системі фізичного виховання вищих навчальних закладів : матеріали до курсу практич. занять/Оксана Вікторівна Романюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 324 с.

73. Сиренко П.А. Физическая реабилитация двигательного аппарата в профессиональном спорте. Х.: Новое слово, 2008. 200 с.

74. Сосин И.Н. Клиническая физиотерапия. К.: Здоровье, 1996. 423с.

75. Сосин И.Н. Физическая терапия хирургических, травматологических и ортопедических заболеваний. Екатеринбург: Издательство Уральского отделения АН России, 1996. 312 с.

76. Степаненко М.В. Масаж і лікувальна фізична культура в медицині: підруч./М. В. Степанко, Л. В. Супостат. К. : ВСВ «Медицина», 2010. 352 с.

77. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині. К.: Медицина, 2006. 288 с.

78. Таран І. В., Валушко Ю. Ерготерапія, як сучасний напрямок фізичної реабілітації хворих із травмами й захворюваннями нервової системи. Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації : матеріали VI Всеукр. наук.-метод. конф. Херсон, 2016. С. 292-298.

79. Физическая реабилитация/Под общей ред. проф. С.Н. Попова. Ростов н/Д: Феникс, 2006. 608 с.

80. Хірургія (Факультетська) : підруч./[М. П. Захараш, О. І. Пойда, М. Д. Кучер та ін.]. К. : Медицина, 2006. 656 с.

81. Хірургія : підруч./[за ред. Б. П. Лисенка, В. Д. Шейка, С. Д. Хіміча та ін. К.: ВСВ «Медицина», 2010. 712 с.

82. Хрущев С.В., Симонов О.И. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания. М.: Академия, 2006. 304 с.

83. Хрущев С.В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед./С.В.Хрущев, О.И.Симонова. М. : Академия, 2006. С. 149–154.

84. Шапаркина Т.Ю. Заболевания бронхолегочной системы Ростов н/Д : Феникс, 2007. 206 с.

85. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : [монографія]. К.: «МП Леся», 2009. 483 с.

86. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации: рук.для врачей и науч. работников [под ред. А.Н. Беловой, О.Н. Щепотовой]. М.: Антодор, 2002. 440 с.

87. Эрготерапия (Occupational Therapy) – новая профессия в сфере реабилитации для Украины. [Электронный ресурс]. URL: http://www.ua.ua.info/mamforum_arch/theme/516316.html.

88. Швесткова Ольга, Свещена Катержина та кол. Эрготерапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 280 с.

89. Швесткова Ольга, Свещена Катержина та кол. Фізична терапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 272с.

90. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process // American Journal of Occupational Therapy. 2002. № 56. P. 609-639.

91. Occupational Therapy. Эрготерапія і життєдіяльність. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30>.

92. <http://www.physrehab.org.ua>

93. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015>

94. http://www.physrehab.org.ua/tl_files/Docs/Kvalifikaciyina_haracterystyka.pdf

95. www.somato.md/reports/download/ru-ergoterapia-support-de-curs.

96. <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>.

97. <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/66.html>